

Ένας διαγωνισμός για την κατοικία μη προνομιούχων ομάδων

Μια κραυγή για την επιβράβευση της ποιότητας έργων κοινωνικής
ευαισθησίας στην Ευρώπη... των «Μεγάλων Έργων»...

της Άννης Βρυχέα

Στην Ευρώπη των επιχειρηματικών σχεδίων του αμείλικτου ανταγωνισμού ανάμεσα στις μεγάλες εταιρείες, των αθέμιτων διαγωνισμών για τα «μεγάλα έργα», της εγκληματικής σιωπής και της έλλειψης συλλογικής κριτικής ως προς το περιεχόμενο και την ποιότητα πολλών από τα ονομαζόμενα «μεγάλα έργα»... που προωθούνται ως αυτονόητα και αναγκαία ...για την «Ανάπτυξη»...

Ένας διαγωνισμός διαφορετικός από τους άλλους: Για την ποιότητα της κατοικίας των μη προνομιούχων.

1. ...Μία κραυγή δυνατή, ουσιαστικής κοινωνικής αλληλεγγύης από τον Abbé Pierre και το Ίδρυμα που φέρει το όνομά του, υποχρεώνει να στραφεί η προσοχή μέσα από συγκεκριμένη δράση και στα 55 εκατομμύρια των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διαφορετικότητα της ενέργειας αυτής σχολιάστηκε θετικά και στη Γαλλία, αποτελεί όμως και μια πρόταση που έχει πολλαπλούς αποδέκτες και έξω από τα όρια της Γαλλίας.

Επιβεβαιώνει 40 χρόνια μετά την ανάλυση του Roland Barthes που το 1955 έγραφε «...στο πρόσωπο του

Abbé Pierre συμπυκνώνονται τα στοιχεία του θρύλου με αυτά του μοντερνισμού...» (R. Barthes - Εικονογραφία του Abbé Pierre - 23.1.1955).

Πιστεύω ότι η δημοσιοποίησή της, έχει μια σημασία και για τον Ελλαδικό χώρο μιας και σε πείσμα των επίσημων δηλώσεων της πολιτείας που θέλουν να αγνοούν το πρόβλημα, εκ του πονηρού, για να μην το αντιμετωπίσουν, οι κακώς στεγασμένοι υπάρχουν και στον τόπο μας.

Τα άτομα που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν το ενοίκιο στην ελεύθερη αγορά για μια αξιοπρεπή κατοικία συνεχώς αυξάνουν. Οι παλιοί και νέοι πρόσφυγες, οι μετανάστες, οι ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, οι υποβαθμισμένες γειτονιές, όλα αυτά αποτελούν τη ζωντανή πραγματικότητα της χώρας μας ενάντια στους δείκτες τις στατιστικές και τις γραφειοκρατικές μελέτες που τα θολώνουν.

2. «Τέρας ο διάλογος και οι διαπραγματεύσεις. Τώρα πρόκειται για μάχη...» θα δηλώσει στις αρχές του '94 ο Abbé Pierre για να συνεχίσει... «αποφασίζουμε με βάση το νόμο της ανάγκης να υπερβούμε όλους τους άλλους νόμους προχωρώντας στην κατάληψη των άδειων κτιρίων που μπορούν να γίνουν κατοικήσιμα δημόσια ή ιδιωτικά.

...Θέλουμε να ελπίζουμε ότι γι' αυτή μας την πράξη της μη-βίας δεν θα συγκρουστεί μαζί μας η πραγματική βία, αυτή της υπεράσπισης ενός νόμου που δεν είναι παρά βαρβαρότητας αφού αρνείται να δώσει προ-

τεραιότητα στους μη προνομιούχους αυτής της κοινωνίας.

Για να συνεχίσει... «Όσο με αφορά, μου είναι δύσκολο στα 82 μου χρόνια να είμαι φυσικά παρών σ' όλες τις καταλήψεις άδειων σπιτιών που θα γίνουν στην Γαλλία, στην Ευρώπη, στον κόσμο ολόκληρο. Δηλώνω όμως ότι είμαι απόλυτα αλληλέγγυος και συχνά υποκινητής κάθε τέτοιας πράξης και αναλαμβάνω το μέρος της ευθύνης που μου αναλογεί σε κάθε καταδίκη» ...που θα συνοδεύσει τυχόν, κάθε πράξη «κατάληψης από ανάγκη».

3. Το Σεπτέμβριο του '94 το Ίδρυμα Abbé Pierre για την κατοικία των μη προνομιούχων ατόμων προκηρύσσει ένα διαγωνισμό διαφορετικό από τους άλλους.

«Η κατοικία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα κοινωνικής ένταξης. Και το ΔΙΚΑΙΩΜΑ στην ΚΑΤΟΙΚΙΑ οφείλει να είναι πρώτη και απόλυτη προτεραιότητα για κάθε πολιτική σε επίπεδο εθνικό, νομού, περιφέρειας, δήμου, κοινότητας»...

Πάνω στις παραπάνω αρχές το Ίδρυμα Abbé Pierre οργάνωσε το Διαγωνισμό «Μια πόλη για όλους» - μια κατοικία για όλους, ανοιχτό σε όλους τους Δήμους πάνω από 50.000 κατοίκους στην Γαλλία.

Βασικός στόχος του διαγωνισμού όπως γράφτηκε στην προκήρυξη, να αξιολογηθούν οι πρωτοποριακές και αποτελεσματικές πρωτοβουλίες που προωθήθηκαν και πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία 5 χρόνια- από το Σεπτέμβριο του 1989 έως το Σεπτέμβριο του 1994 στον τομέα της κοινωνικής ένταξης μέσω της κατοικίας.

Η Α. Βρυχέα είναι αναπλ. καθηγήτρια στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, μέλος της επιστ. επιτροπής του Ίδρυματος Abbé Pierre για την κατοικία των μη προνομιούχων ομάδων.

Τα κριτήρια για την διάκριση των προγραμμάτων και των πόλεων -που κατέθεσαν συγκεκριμένους φακέλους για τον διαγωνισμό- όπως διατυπώθηκαν από τους οργανωτές υπήρξαν: Η ένταξη του συγκεκριμένου σχεδίου σε μια ευρύτερη πολιτική για την κατοικία, ο νεωτερικός και προσωπικός χαρακτήρας του και βέβαια οι εταιρικές σχέσεις, οι συμμετοχικές διαδικασίες, η ολοκληρωμένη δράση και τα πολλαπλασιαστικά ή αναπαράξια στοιχεία του προγράμματος.

Στην επιτροπή κρίσης -από 16 μέλη, τιμητικά την προεδρία της είχε ο Abbé Pierre- συμμετείχαν πανεπιστημιακοί, ο πρόεδρος της νόμιμης κυβερνητικής επιτροπής για την κατοικία των μη προνομιούχων, διευθυντές ερευνητικών κέντρων, αρχιτέκτονες γνωστοί όπως ο Jean Nouvel και πολεοδόμοι όπως ο J. Virilio.

Προηγήθηκε εξαντλητική εργασία βαθμολόγησης από κάθε μέλος της επιτροπής και στις 15 Φεβρουαρίου στην τελική συνεδρίαση της επιτροπής, ανακηρύχθηκαν ύστερα από μεγάλη συζήτηση οι 3 πόλεις νικήτριες:

- **Πρώτη η πόλη της Rennes:** για ένα συνολικό πρόγραμμα που ξεκίνησε από την δημιουργία ενός νέου θεσμού «*Τράπεζα αλληλεγγύης για την κατοικία*» που σε συνδυασμό με το τοπικό σχέδιο για την κατοικία και τη σύμβαση πόλη - κατοικία και τα Τοπικά -από διάφορες γειτονιές- προγράμματα κατοικίας, προχώρησε είτε σε αναβαθμίσεις κοινωνικής κατοικίας, είτε σε δημιουργία καινοτόμων κατοικιών, ενώ παράλληλα ο Δήμος έδωσε κατοικίες που ανήκαν στο Δήμο και που επρόκειτο να κατεδαφιστούν -στα πλαίσια μιας τάσης αποδόσμευσης των δημοσίων φορέων, που αρχίζει να εμφανίζεται στον Ευρωπαϊκό χώρο -σε μη κυβερνητικές οργανώσεις που αντιπροσωπεύουν ομάδες κακώς στεγασμένων για να τις αναβαθμίσουν σε συνεργασία με

τους μελλοντικούς συγκεκριμένους ενοικιαστές.

Έτσι πέρα από τις πολλαπλές δράσεις, το πρόγραμμα κατάφερε να δημιουργήσει μια νέα εταιρική σχέση ανάμεσα στο Κράτος, την περιφέρεια, την πόλη και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

- **Δεύτερη διάκριση η πόλη της Lille:** που στα πλαίσια και πάλι ενός γενικότερου σχεδίου και πολλαπλών προγραμμάτων για τις παραδοσιακές υποβαθμισμένες γειτονιές, δημιούργησε ένα νέο θεσμό -OSLO - Οργανισμός Κοινωνικός για την Κατοικία- με στόχο να προλαβαίνει τις εξώσεις, δίνοντας μια βοήθεια σ' αυτούς που δεν μπορούν να πληρώσουν το ενοίκιο με τη μορφή δανείου ενώ παράλληλα χρησιμοποιώντας άνεργους εργάτες που ασχολούνται με την οικοδομή, προχώρησε σε αναβαθμίσεις κατοικιών (δημόσιες και ιδιωτικές με ειδικές συμβάσεις με τους ιδιοκτήτες) για επαναστέγηση μη προνομιούχων ομάδων.

- **Τρίτη Διάκριση η πόλη της Creteil:** που καθιέρωσε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για διάφορες κατηγορίες ατόμων και ομάδων που έχουν πρόβλημα κατοικίας με σύνολα κατοικιών διάσπαρτα στην πόλη για επείγουσες ανάγκες, αλλά για περιοδική κατοίκηση 3 χρόνων και παράλληλα μόνιμες κατοικίες πλήρους κοινωνικής ένταξης.

Τα βραβεία δόθηκαν από τον ίδιο τον Abbé Pierre σε ειδική τελετή.

Ο διαγωνισμός αυτός, όπως ανακοινώθηκε από τους οργανωτές, καθιερώνεται από φέτος να γίνεται σε ετήσια βάση στη Γαλλία ενώ παράλληλα προτείνεται και για άλλες χώρες της Ευρώπης.

Η αναζήτηση της ποιότητας στο σχεδιασμό αποτελεί μια συνέχεια στη λογική αυτής της αντιμετώπισης.

Ήδη από το 1956 ο Abbé Pierre

απευθύνεται στον Γ. Κανδύλη για να μελετήσει σε βάθος μονάδες κοινωνικής κατοικίας για τις κοινότητες Emmaus.

Μέσα από την καθιέρωση αυτού του θεσμού, της επιβράβευσης δηλ. έργων κοινωνικής αλληλεγγύης, διεισθημονικής προσέγγισης και ολοκληρωμένης δράσης, στόχος του Ιδρύματος είναι, όχι μόνο να δημοσιοποιηθεί και να νομιμοποιηθεί η σημασία ενός κοινωνικού προβλήματος, αλλά κυρίως να τονιστεί η αναγκαία συνθετότητα που απαιτείται στην προσέγγιση, του έξω από απλουστεύσεις ηθικού, φιλανθρωπικού ή στενά οικονομιστικού χαρακτήρα.

Αποτελεί μια έμπρακτη δήλωση ότι το πρόβλημα της κατοίκησης των μη προνομιούχων ομάδων, είναι ένα αυτόνομο πολιτικό κοινωνικό αλλά και επιστημονικό και αισθητικό πρόβλημα, που οφείλουμε να διερευνήσουμε μέσα και από νεωτερικά προγράμματα έρευνας - δράσης.

Είναι συγχρόνως και μια παρότρυνση - έκκληση πρόκληση στις τοπικές αρχές στους ειδικούς/ες, στους σχεδιαστές/τριες του χώρου, να δουλέψουν πάνω σ' αυτά τα προβλήματα που θέτει η κοινωνία με σεβασμό στους ίδιους/ες τους/τις ενδιαφερομένους/ες.

Είναι μια κραυγή για μια άλλη ποιότητα στην κατοικία και για όλους/ες.

Έχω την τύχη να παρακολουθώ από κοντά τις δραστηριότητες αυτού του Ιδρύματος. Συμμετείχα στην κριτική επιτροπή αυτού του διαγωνισμού. Η συμμετοχή μου αυτή και οι συζητήσεις που έγιναν λειτούργησαν σαν ανάσα μιας αισιόδοξα, δυνατής ανθρωπίνης προοπτικής και ανθρωπιστικής ηρεμίας.

Abbé Pierre: Μια φωνή ουσιαστικής κοινωνικής αλληλεγγύης στον Ευρωπαϊκό χώρο

Το 1942 ο παπάς Henri Groues μπαίνει στην αντίσταση και οργανώνει ομάδες ανταρτών στην περιο-

χή της Grenoble. Στη συνέχεια, κυνηγημένος από την Γκεστάπο υποχρεώνεται να κινηθεί με πλαστές ταυτότητες σε αποστολές στο Παρίσι, στην Ισπανία και στο Αλγέρι. Ένα από τα πολλά ψευδώνυμα που χρησιμοποιεί εκείνη την εποχή, και που θα του μείνει μέχρι σήμερα, είναι αυτό του Abbé Pierre.

- Το '45 με το τέλος του πολέμου, εκλέγεται βουλευτής της Meurthe et Moselle. Θα παραμείνει για 6 χρόνια μέχρι να παραιτηθεί σε ένδειξη διαμαρτυρίας ενάντια στον στραγγαλισμό μιας μεγάλης απεργίας εργατών στην Brest.

- Είναι όμως το χειμώνα του '54 που με τις ενέργειές του θα δημιουργήσει τον θρύλο που μέχρι σήμερα συνοδεύει κάθε πράξη του και κάνει τη φωνή του δυνατή και αποτελεσματική. Ο χειμώνας του '54 ήταν ιδιαίτερα παγερός. Οι βουλευτές μόλις είχαν αρνηθεί να ψηφίσουν τα απαραίτητα χρηματικά ποσά για την κατασκευή κατοικιών άμεσης ανάγκης, ένα μωρό και μια γυναίκα πεθαίνουν από το κρύο, στο Ράδιο-Λουξεμβούργο ο Abbé Pierre κάνει την φημισμένη πια, έκκληση για βοήθεια, ενώ παράλληλα στήνει σκηνές σε κεντρική πλατεία στο Παρίσι για να στεγαστούν οι άστεγοι. Σε λίγες ώρες, οι δωρεές πολλαπλασιάζονται ενώ σε λίγες μέρες η Βουλή ψηφίζει τις αναγκαίες πιστώσεις.

- Το 1984, τριάντα χρόνια μετά την φημισμένη του έκκληση, αφιερώνεται στη μάχη ενάντια στη νέα φτώχεια που μαστίζει τη Γαλλία και τον κόσμο. Εγκαλεί και προκαλεί τις αρχές, δηλώνει την επαναστατημένη του οργή στην αδικία, ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη, οργανώνει καταλήψεις άδειων σπιτιών.

- Η Fondation Abbé Pierre πάνω στις ίδιες αρχές και διευρύνοντας τους στόχους, θα συνεχίζει -όπως ο ίδιος λέει- ένα σημα-

ντικό έργο και όταν αυτός δεν θα υπάρχει.

Το διεθνές Ίδρυμα Abbé Pierre για την κατοικία των μη προνομιούχων ομάδων

- Το Ίδρυμα Abbé Pierre ιδρύθηκε με στόχο να συνεχίσει τον αγώνα του για την κατοικία των μη προνομιούχων ομάδων στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στον Ευρωπαϊκό και Διεθνή χώρο, διατηρώντας τα γενικά συνθήματα και την κραυγή του Abbé Pierre:

«Κανείς χωρίς κατοικία, κανείς/καμία μίζερα στεγασμένος/η». Αν δεν μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο, υπάρχουν όμως πολλά που μπορούμε να αλλάξουμε (1954).

- Το Ίδρυμα διευρύνει τους στόχους της δράσης του, διευκρινίζοντας παράλληλα ότι:

- Δεν πρόκειται για δράσεις φιλανθρωπίας.

- Δεν πρόκειται για υποκατάσταση του κράτους και των ευθυνών του.

Πρόκειται για τη δημιουργία μιας δυνατής συλλογικότητας επισημονικής τεκμηρίωσης και δράσης στα πλαίσια ενός Διεθνούς Ιδρύματος που έχει σαν στόχους:

1. Την βαθύτατη γνώση του προβλήματος μέσα από το Τρίπτυ-

χο: Παρατηρούμε, Αναλύουμε για να καταλάβουμε και να Προτείνουμε.

Στα πλαίσια αυτού του πρώτου στόχου το Ίδρυμα έχει συγκροτήσει διεθνή επιστημονική επιτροπή και εκδίδει ένα επιστημονικό περιοδικό «Fondations» που θέλει να συμβάλει στις αναλύσεις στο πρόβλημα της φτώχειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης, ειδικά στα θέματα κατοικίας.

2. Να ευαισθητοποιεί την πολιτική ηγεσία πάνω σ' αυτά τα θέματα με συγκεκριμένες δράσεις και προτάσεις π.χ. στη Γαλλία η ίδρυση μιας «Υψηλού Επιπέδου Επιτροπής για την κατοικία των μη προνομιούχων» από τον ίδιο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας F. Mitterrand, υπήρξε αποτέλεσμα πρότασης και πίεσης του Ιδρύματος.

3. Αναλαμβάνει συγκεκριμένη δράση στο πλευρό των ατέγων και των ελλιπώς στεγασμένων και σε μία κατεύθυνση πρωτοποριακών λύσεων μακράς πνοής και διάρκειας με την συμμετοχή των ιδίων των ενδιαφερομένων. Εξάλλου, η δημιουργία διευρυνμένων εταιρικών σχέσεων και συνεργασίας κάθε φορά με τους απαραίτητους φορείς που θα εξασφαλίσουν μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική δράση, αποτελεί το ζητούμενο, του Ιδρύματος.